

YHDENVERTAISSET VALINNAT

Pelillinen työskentely yhdenvertaisuuden teemoista kirkon nuorisotyöhön

Kenelle?

Peli on suunnattu rippikoulukontekstiin, eli noin 15-vuotiaille, mutta sitä voi hyvin pelata myös isosten ja muiden yli 15-vuotiaiden nuorten kanssa.

Kesto

Pelin läpikäyminen kestää noin 30 minuuttia. Lisäksi on hyvä varata hieman aikaa sekä pelin alustamiseen että sen purkuun.

Pelin tavoite

Tämän pelin tavoitteena on auttaa nuoria huomaamaan ympärillään tapahtuma syrjintä ja pohtimaan, millä tavalla he voivat edistää yhdenvertaisuutta omassa arjessaan. Jokainen nuori kohtaa päivittäin tilanteita ja materiaaleja, joissa on läsnä erilaista, esimerkiksi etnisyyteen, uskontoon, sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, vammaisuuteen tai johonkin muuhun liittyvää syrjintää. Syrjintä on läsnä sekä rakenteissa että ihmisten ajatuksissa, usein ihan tiedostamattakin. Pelin ajatuksena on tuoda näkyväksi niitä hetkiä, kun nuori voi itse tehdä valinnan, jolla hän joko edistää tai heikentää yhdenvertaisuuden toteutumista.

Yhteydet rippikoulun sisältöihin

Yhdenvertaisuuden kysymykset sopivat rippikoulussa moneen eri teemakokonaisuuteen. Se yhdistyy erityisesti Suuri ihme –rippikoulusuunnitelman tavoitteeseen ”Nuoret kantavat vastuuta itsestään, toisista ihmisistä ja luomakunnasta”. Oppikokonaisuuksista se linkittyy luontevasti esimerkiksi seuraaviin:

Kuka minä olen, keitä me olemme

Ystävyys ja ihmissuhteet

Seksuaalisuus ja sukupuolisuus

Diakonia ja lähimmäisenrakkaus

Elämän arvot ja valinnat

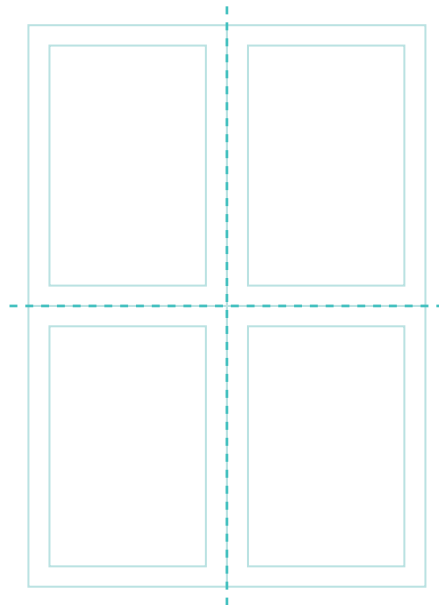
Kristittyinä arjessa

Käskyt ja omatunto

Etukäteisvalmistelut

Pelikortit kannattaa tulostaa hyvissä ajoin ennen pelamista. Suosittelemme laminoimaan kortit, niin niitä voi käyttää pitkään ja useamman ryhmän kanssa.

Tulosta kortit A4-koossa tai saavutettavuuden parantamiseksi A3-koossa. Leikkaa arkkimallin mukaisesti pysty- ja vaakasuunnassa keskeltä turkooseja katkoviivoja pitkin.

Ennen pelitilanteen alkamista ohjaaja voi halutessaan levittää kortit esimerkiksi isolle pöydälle, numeropuoli ylöspäin. Peliä voi pelata myös niin, että jokainen ryhmä saa oman pakan, mutta levittämällä kortit, voi useampi ryhmä pelata yhtä aikaa. Jos samaan aikaan pelaavia ryhmiä on enemmän kuin viisi, suosittelemme useamman pakan tulostamista.

Vinkki: Halutessasi voit tulostaa kortteja numero 1 (tai ensimmäiseksi tarvittavia kortteja 1-4) jokaiselle ryhmälle. Tämän jälkeen ryhmien polut hajaantuvat, jos he eivät tee täysin samoja valintoja, ja he päätyvät eri kortteihin.

Pelin kulku

Peli toimii siis näin: Jokainen ryhmä aloittaa kortista numero 1. Jokaisessa kortissa on joko vaihtoehtoja, joiden perässä on seuraavan kortin numero, tai palaute, jonka jälkeen on ohje siirtyä seuraavaan korttiin. Pelaajat siis joko siirtyvät valintansa mukaan seuraavaan korttiin tai kortti ohjaa heidät suoraan eteenpäin. Näin toimitaan, kunnes eteen tulee kortti, jossa kerrotaan pelin päättyneen. Jos pelaajat eivät pääse pelin loppuun asti, vaan peli päättyy ennen sitä, he aloittavat (ajan salliessa) pelin uudelleen alusta ja yrittävät uudelleen päästä pelin loppuun. Loppuun on useampia, kuin yksi reitti.

Peliä voi pelata myös yksin, mutta parhaimmillaan se on, kun pelataan 2–5 hengen ryhmissä, koska tällöin erilaiset valinnat herättävät arvokasta keskustelua.

On tärkeää huomioida, että pelin teemat ovat herkkiä ja voivat koskettaa jotakuta pelaajista henkilökohtaisesti. Pelaajia kannattaa siis muistuttaa keskustelemaan aiheista sensitiivisesti ja erilaisuutta kunnioittaen. Tärkeää on muistuttaa myös siitä, että tilanteessa annettu rooli voi olla sellainen, johon nuoren on vaikea samaistua. Kannattaa siis muistuttaa, että tilanteet ovat kuvitteellisia, vaikka voivatkin tuntua tutuilta, ja niissä voi pohtia ratkaisua annetuista lähtökohdista, vaikka ne olisivatkin erilaiset, kuin itsellä.

Ennen pelin aloitusta ohjaaja kertoo pelin idean ja tavoitteen kaikille yhteisesti. Tässä esimerkki, mitä voit sanoa. Tässä pelissä eteenne tulee erilaisia arkipäivän tilanteita ja niihin annetaan erilaisia toimintavaihtoehtoja. Valitkaa yhdessä mielestänne hyvä vaihtoehto ja katsokaa, mitä tapahtuu. Peli kulkee eteenpäin riippuen siitä, mitä valitsette. Siirtykää aina tilanteen jälkeen valintanne osoittamaan korttiin. (Voit näyttää kortin numero 1 esimerkikorttina). Kun ette enää käytä korttia, viekää se takaisin paikoilleen, niin seuraava ryhmä saa sen tarvittaessa käyttöön. Jos tarvitsemaasi korttia ei ole tarjolla, odota, että se palautuu tai valitse eri vaihtoehto.

Teidän tavoitteenanne on selvittää tilanteista niin, että toimitte mahdollisimman yhdenvertaisesti eli kohtelette muita ihmisiä kunnioittaen ja itsenne kanssa samanarvoisina ja niin, että heillä on mahdollisuus osallistua ja olla mukana juuri sellaisina kuin he ovat. Muistakaa, että kaikissa tilanteissa ei ole yhtä ainoa oikeaa tapaa toimia ja myös virheitä voi sattua! Voitte pohtia ratkaisua siltä kannalta, miten toimisitte tositalanteessa tai miettiä, miltä tilanne tuntuu niistä ihmisistä, jotka ovat läsnä tilanteessa. Muistakaa antaa kaikille tilaa kertoa mielipiteensä!

On tärkeää huomata, että jollekin teistä nämä tilanteet voivat olla omakohtaisia ja olette saattaneet itse olla syrjittyinä osapuolena. On myös mahdollista, että jossakin tilanteessa teidän on jostain syystä vaikeaa samaistua annettuun toimijan rooliin. Yrittäkää kuitenkin tehdä ratkaisunne tästä roolista käsin ja muistakaa keskustelussanne käyttä kunnioittavaa ja sensitiivistä kieltä, koska tilanteen teema voi olla jollekin herkkä.

Jos onnistutte tekemään tarpeeksi yhdenvertaisia valintoja, läpäisette pelin. Jos taas harhaudutte toimimaan syrjivällä tavalla, saattaa peli loppua kesken. Jos ette pääse pelissä loppuun, aloittakaa peli uudelleen kortista numero 1 ja katsokaa, millaisen tuloksen erilaiset valinnat tuottavat ja millaisia tilanteita eteenne tulee tällä kertaa!

Ohjeet tiivistetysti

Näitä voit käyttää ohjeena nuorille esim. taululle heijastettuna.

1. Aloita kortista 1.
 2. Jos kortissa on valintavaihtoehtoja, valitse niistä yksi ja siirry sen mukaiseen korttiin.
 3. Siirry aina ohjeistettuun korttiin, kunnes peli loppuu kesken tai läpäiset sen.
 4. Jos peli loppuu kesken, aloita uudelleen alusta kortista numero 1
- Muista palauttaa käytetty kortti takaisin sinne, mistä sen otit, jotta muut saavat sen tarvittaessa käyttöön!
 - Keskustele erilaisia ihmisiä ja mielipiteitä kunnioittaen!

HUOM! Jos ryhmässäsi on nuoria, jotka ovat joutuneet kokemaan syrjintää omassa elämässään, kannattaa pohtia, voiko peliä pelata tällaisenaan. Lue ainakin pelin tilanteet läpi ennen peliä ja katso, onko niiden joukossa sellaisia, jotka nostavat suuria tunteita tässä nuorena (tilanteet luelettu pelin lopussa). Pelin tilanteita voi ottaa keskusteluun myös valikoiden ilman pelin pelaamista.

Purku

Koska pelissä käsitellään herkkiä aiheita, jotka saattavat henkilökohtaisesti koskettaa pelaajia, on se tärkeää myös purkaa. Purkaminen voidaan tehdä esimerkiksi yhteisessä keskustelussa. Keskustelua voidaan myös ensin käydä esimerkiksi isosen johtamana pienemmissä ryhmissä. Tässä esimerkkejä kysymyksistä, joita purussa voidaan käyttää.

- Miten ryhmänne toimi? Saivatko kaikki sanoa mielipiteensä?
- Oliko vaikeaa tehdä hyviä valintoja pelissä? Olisitko tehnyt samat valinnat tosielämässä vai vaikuttiko peli siihen, mitä valitsit?
- Oletko kohdannut vastaavia tilanteita arkielämässä? Millaisia tilanteita olet kohdannut?
- Onko niissä ollut helppoa toimia oikein? Miksi on tai ei ole?
- Miksi on vaikeaa puuttua siihen, kun joku toinen ihminen toimii syrjivästi?
- Miksi syrjintään puuttuminen on kuitenkin tärkeää?
- Opitko pelistä jotain uutta?

Muita yhdenvertaisuuteen liittyviä materiaaleja, jotka soveltuvat rippikoulukäyttöön:

Yhdenvertaisuuskävely

Saako näin sanoa? -keskustelukortit

Termit tutuiksi -kortit

Materiaalit löytyvät Yhdenvertaisuuden nuorisovalan osaamiskeskusten nettisivuilta:
<https://yhdenvertaisuudenosaamiskeskus.partioscout.fi/materiaalit/>

LASTEN JA
NUORTEN
KESKUS

YHDENVERTAISUUDEN
NUORISOALAN
OSAAMISKESKUS

Olet oppilaskunnan mukana ideoimassa ja järjestämässä koko koulun toimintapäivää. Tiedät, että luokallanne on nuori, joka liikkuu pyörätuolilla ja toisella luokalla on nuori, jolla on näkörajoite. Päivän suunnitelmat näyttävät menevän siihen suuntaan, että näiden nuorten osallistuminen olisi hyvin vaikeaa, ellei mahdotonta. Mitä teet?

- A. Tuot asian esille ja kysyt, pitäisikö nämä nuoret huomioida jotenkin. SIIRRY NUMEROON 2
- B. Suunnittelemanne päivä kuulostaa niin kivalta, että et halua muuttaa sitä ja siksi pysyt hiljaa. SIIRRY NUMEROON 3
- C. Ei ole sinun tehtäväsi ottaa huomioon tällaisia asioita, se on mukana olevien opettajien tehtävä. SIIRRY NUMEROON 4

1

On tärkeää, että kaikki yhteisön jäsenet voivat kokea itsensä tervetulleeksi kouluun ja siihen liittyviin tilaisuuksiin. Kaikki eivät kuitenkaan aina muista, että jollakulla muulla osallistumisen edellytykset ovat erilaiset kuin itsellä. Hyvä, kun otit asian esiin! Alatte pohtia yhdessä, miten asian kanssa pitäisi toimia. Mitä teette?

- A. Pyydätte nämä nuoret mukaan suunnittelemaan päivää. SIIRRY NUMEROON 5
- B. Kysytte nuorilta itseltään, mitä pitäisi tehdä tai muuttaa, että he voisivat osallistua suunnittelemaan päivään. SIIRRY NUMEROON 6
- C. Keksitte näille kahdelle oppilaalle vaihtoehtoista ohjelmaa päivän ajaksi. SIIRRY NUMEROON 7

2

Miltä sinusta tuntuisi, jos kaikki muut koulussasi saisivat tehdä jotain kivaa, mutta sinut jätettäisiin ulkopuolelle? Ei varmaan kovin kivalta. Ihmiset, jotka jätät toiminnan ulkopuolelle todennäköisesti joutuvat muutenkin usein seuraamaan tapahtumia sivusta. On tärkeää pyrkiä kaikin keinoin siihen, että kaikilla olisi samanlaiset mahdollisuudet osallistua ja kokea itsensä tasa-arvoisiksi yhteisön jäseniksi. Hyväksyt epätasa-arvon yhteisössäsi, jotta sinulla itselläsi olisi hausempaa. Joskus saatat itse olla se, jonka etua poljetaan jonkun toisen hyvän kustannuksella. Tämän takia oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa on tärkeää luoda käytäntöjä, joissa otetaan huomioon kaikkien hyvinvointi. SIIRRY NUMEROON 8

3

On totta, että on koulun tehtävä huolehtia oppilaiden yhdenvertaisesta kohtelusta. On kuitenkin tärkeää osoittaa tukea niille, jotka kokevat epäyhdenvertaista kohtelua. Myös yksilöllä on vastuuta siitä, että kaikki voivat kokea olevansa tärkeitä ja tervetulleita jäseniä yhteisössään. Auta seuraavalla kerralla koulua toimimaan yhdenvertaisesti osoittamalla heille huomaamasi epäkohdat. SIIRRY NUMEROON 9

4

Nuoret ovat innoissaan, että heidän mielipiteensä halutaan kuulla ja että heidän tarpeensa halutaan ottaa huomioon. Yhdessä saatte suunniteltua päivän, joka on hauska ja kaikille sopiva.

Upeaa! Otitte huomioon yhdenvertaisuuden näkökulman ja teitte koulustanne mukavamman paikan kaikille.
SIIRRY NUMEROON 10

5

Nuoret ilahtuvat siitä, että haluatte kuulla heidän mielipiteensä. He toteavat, että nyt suunnitellusta päivästä ei saa selkeää, johon he voisivat osallistua täysin, mutta muutamalla muutoksella siitä saadaan kuitenkin sellainen, että heidän on mielekästä olla mukana. Teette nämä muutokset päivään.

Yrititte huomioida nuoret, mutta ette vieneet sitä loppuun asti. Ette olleet valmiita muuttamaan päivää niin, että kaikilla olisi ollut mahdollisuus osallistua täysin, vaikka teittekin muutamia pieniä muutoksia. Ensi kerralla ne, joilla on erityisiä tarpeita osallistumisen suhteen, kannattaa ottaa mukaan suunnitteluun alusta asti, niin saadaan tehtyä kaikille sopiva tapahtuma. SIIRRY NUMEROON 9

6

Olisiko sinusta kivaa, jos kaikki kaverisi menisivät huvipuistoon ja sinä pääsisit museoon? Vaikka toiminta olisikin kivaa, niin se, että kaikki kaverit menevät muualle, ei ehkä olisi kovin mukavaa. Ajatus on ehkä hyvä, kun mietitte, että haluatte kaikille jotain kivaa tekemistä, mutta päädytte kuitenkin erottelemaan muutaman oppilaan muista heidän ominaisuuksiensa perusteella. Se on syrjintää. On koulun tehtävä huolehtia, että kaikkia kohdellaan tasa-arvoisesti, mutta myös yksilöllä on vastuu pitää huolta, että kaikkia kohdellaan yhdenvertaisesti.
SIIRRY NUMEROON 8

7

Voi ei, tällä kertaa toimintasi ei nyt ollut kovin onnistunutta eikä yhdenvertaista. Joko teit aktiivisesti jotakin muita ihmisiä loukkaavaa tai syrjivää tai et tehnyt mitään ja sillä tavalla hyväksyit näkemäsi epäoikeudenmukaisuuden. Valitettavasti pelisi päättyy tähän. Ensi kerralla osaat varmasti toimia paremmin! Virheistä voi oppia ja yrittää uudestaan. Voit aloittaa pelin uudestaan ja kokeilla, minkälaisilla valinnoilla pääsisit loppuun asti.

8

Kouluunne tulee eri ammattien edustajia esittelemään työtään. Menet kuuntelemaan pelastajan esittelyä. Paikalla on melkein pelkästään miesoletettuja oppilaita, ainoastaan kaksi osallistujaa vaikuttaa olevan tyttöjä. Pojat naureskelevat keskenään ja heittävät tytöille, että "tulitte varmana vaan kattomaan komeeta palomiestä, koska eihän muijat voi ruveta miesten hommiin". Miten toimit?

- A. Kun on tilaisuus kysyä, viittaat ja kysyt miesoletetulta esittelijältä, onko heillä töissä naispuolisia pelastajia. SIIRRY NUMEROON 11
- B. Huomautat naureskelijoille, että kyllä naiset voi nykyään tehdä ihan mitä vaan. SIIRRY NUMEROON 12
- C. Naureskelet mukana, onhan kyseessä vain vitsi. SIIRRY NUMEROON 13

9

Seurakunnan nuorisotyössä suunnitellaan matkaa Lontoon merimieskirkolle. Matkan omavastuuksi näyttää tulevan 500 euroa. Osa nuorista on innoissaan lähdössä mukaan, mutta osa epäilee lähtöä hinnan takia ja osa sanoo suoraan, että ei pysty sen takia lähtemään. Pohditte porukalla, että olisi kyllä kiva saada kaikki mukaan. Mitä teette?

- A. Vaikka haluaisitte kaikki mukaan, aina se ei onnistu. Ette ole vastuussa toisten taloudellisesta tilanteesta. Ette siis tee mitään, ja osa porukasta pääsee matkalle ja osa ei. SIIRRY NUMEROON 14
- B. Päätätte järjestää yhdessä tapahtuman, jossa kerätään rahaa matkan kuluja varten. SIIRRY NUMEROON 15
- C. Kerrotte nuorten huolista matkasta vastuussa olevalle työntekijälle. SIIRRY NUMEROON 16

10

Esittelijä kertoo, että heidän työyhteisössään on myös naisia ja että he ovat ammattitaitoisia ja hyviä pelastajia. Paikalla olevat tytöt ilahtuvat tiedosta ja keskustelu jatkuu siihen, millaisia vaatimuksia koulutukseen pääsemiselle on.

Ei ole olemassa tietylle sukupuolelle kuuluvia töitä. Suomessa onneksi kaikilla on oikeus hakea opiskelemaan ja työskentelemään mille tahansa alalle. On tärkeää, että kaikilla aloilla työskentelee eri sukupuolia, koska se lisää työmarkkinoiden tasa-arvoa esimerkiksi palkkauksen suhteen. SIIRRY NUMEROON 19

11

Tytöt myötäilevät kommenttiasi ja pojat vastaavat, että "no tietty joo" ja puheenaihe vaihtuu.

Ei ole olemassa tietylle sukupuolelle kuuluvia töitä. Suomessa onneksi kaikilla on mahdollisuus hakea opiskelemaan ja työskentelemään mille tahansa alalle. On tärkeää, että kaikilla aloilla työskentelee eri sukupuolia, koska se lisää työmarkkinoiden tasa-arvoa esimerkiksi palkkauksen suhteen. Hyvä, kun huomautit asiasta. Naisten vähättely ei ole ok ja se lisää epätasa-arvoa yhteiskunnassa. Vaikka Suomi on sukupuolen suhteen melko tasa-arvoinen maa, on silti paljon tilanteita ja asioita, joissa naiset kokevat epäoikeudenmukaista kohtelua joko rakenteiden tai patriarkaalisten perinteiden takia. SIIRRY NUMEROON 20

12

Esittelijä kuulee vitsailun ja puuttuu siihen kertomalla, että myös naisia toimii pelastajina ja he ovat työssään ammattitaitoisia ja erittäin päteviä. Hän sanoo, että naisten pystyvyyttä fyysisiin ammatteihin ei pidä epäillä eikä vähätellä, pelastajan ammatti ei ole helppo kenellekään ja myös monelle miehelle koulutukseen pääseminen on vaikeaa. Noloistutte, kun vitsailuun puututtiin eikä esittelijä yhtynyt ajatukseenne.

Vaikka kyseessä olisikin vitsi, se ei välttämättä ole asiallinen tai reilu. Naiset kokevat työelämässä Suomessakin monessa asiassa epätasa-arvoa ja tämän kaltainen puhe vahvistaa näitä asenteita ja rakenteita yhteiskunnassa. Naureskelemla tällaisille asioille vähätteleet naisia ja lisäät epäyhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. SIIRRY NUMEROON 8

13

On totta, että yksittäinen ihminen ei ole henkilökohtaisesti vastuussa toisen ihmisen rahatilanteesta. Yleisellä tasolla voimme kuitenkin ainakin yrittää vaikuttaa siihen, että kaikilla, myös vähävaraisien perheiden nuorilla, on mahdollisuus osallistua. Kaikilla ei ole yhteiskunnassa yhtäläisiä mahdollisuuksia osallistua, olla mukana tai vaikuttaa, mutta voimme pyrkiä kohti sellaista maailmaa, jossa näin olisi. SIIRRY NUMEROON 21

14

Järjestätte perheille kivan tapahtuman, jossa myytte kahvia ja pullaa, itse leipomianne leivonnaisia ja teette lapsille kasvomaalauksia. Saatte kerättyä merkittävän summan rahaa, jotka tilitetään seurakunnan tilille, josta ne voidaan käyttää matkan kuluihin. Miten käytätte rahat?

A. Kaikkien omavastuu laskee saman verran ja on nyt 300 euroa henkilöltä. Tämä on reilua, koska kaikki osallistuivat tapahtuman toteuttamiseen. SIIRRY NUMEROON 17

B. Rahat annetaan seurakunnan diakoniatyölle, josta ne, jotka tarvitsevat avustusta, voivat hakea seurakunnalta tarvitsemansa summan. SIIRRY NUMEROON 18

15

Työntekijä ymmärtää hyvin huolenne ja toivoo, että kaikki pystyisivät osallistumaan. Hän vie asiaa eteenpäin ja pääsette kertomaan matkastanne seurakuntaneuvostolle, joka päättää myöntää teille hieman taloudellista avustusta. Ne nuoret, jotka tarvitsevat retkeen taloudellista tukea, voivat hakea avustusta seurakunnan diakoniatyön kautta. Lopulta kaikki innokkaat pääsevät mukaan matkaan!

Yksi kirkon tärkeistä periaatteista on, että jokainen ihminen on arvokas ja tasa-arvoinen. Siksi on myös seurakunnalle tärkeää pohtia, miten toimintaan osallistuminen on mahdollista jokaiselle. Joskus kuitenkin tällaisten asioiden loppuun asti miettiminen unohtuu ja siksi on tärkeää muistuttaa myös ylempiä tahoja siitä, että pyritään tekemään toiminnasta mahdollista jokaiselle, oli kyse sitten kustannuksista tai vaikkapa liikuntarajoitteiden tai etnisen taustan huomioidemisesta. SIIRRY NUMEROON 20

16

Hinnan alennus mahdollistaa useamman nuoren osallistumisen, mutta osa joutuu edelleen jäämään pois hinnan takia. Rahojen jaon voi katsoa olevan tietyllä tavalla oikeudenmukainen, kun kaikki saivat saman verran, mutta toisella tavalla ajateltuna voisi olla oikeudenmukaisempaa jakaa rahat tarpeen mukaan niin, että jokaisella olisi ollut mahdollisuus osallistua. Yhdenvertaisuutta on se, että poistetaan sellaisia asioita, jotka estävät osallistumista ja osallisuutta. SIIRRY NUMEROON 21

17

Hakemuksia on jonkun verran, mutta kerätyt rahat riittävät mahdollistamaan kaikkien halukkaiden matkan. Kaikki pääsevät siis mukaan! Matkan hinta on edelleen joillekin 500 euroa, mutta joillekin vähemmän tai kokonaan ilmainen. Mitä ajattelet tästä? Onko sellainen jako, jossa osa saa enemmän kuin toiset oikeudenmukainen? Ainakin tässä tilanteessa kaikki näyttävät voittavan, kun koko porukka pääsee mukaan reissuun.

Yhteiskunnassa on ihmisiä, joilla on erilaisia haasteita. Meillä ei ole samanlaisia lähtökohtia elämään. Siksi jotkut tarvitsevat enemmän apua tai resursseja, jotta heillä olisi samanlaiset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa. Siksi on oikeudenmukaista, että kaikkea ei aina jaeta tasaisesti kaikille, vaan joskus joku saa enemmän siksi, että hän tarvitsee enemmän. Tämä on yksi yhdenvertaisen yhteiskunnan perustoista. SIIRRY NUMEROON 19

18

Sinun luokallesi tulee uusi oppilas, joka poikkeaa ihonväriältään luokan muista oppilaista. Opettaja esittelee nuoren, jolla ei ole perinteistä suomalaista nimeä ja hän sanoo muille "Moi" ja menee omalle paikalleen. Tunnin jälkeen menet juttelemaan hänelle. Mitä sanot?

- A. "Moi! Kiva, kun tulit meidän luokalle! Mun nimi on X. Mikä sun nimi olikaan?" SIIRRY NUMEROON 22
- B. "Hi! How are you? My name is X. What was your name?" SIIRRY NUMEROON 23
- C. Et sano mitään, vaan lähdet vanhojen kavereidesi kanssa syömään ruokalaan. SIIRRY NUMEROON 24

19

Riparin iltaohjelmassa isosekset esittävät sketsiä, jossa nauretaan etniselle vähemmistölle. Naurat mukana hetkessä, mutta tilanne jää vaivaamaan sinua koska koit sketsin mauttomana ja loukkaavana. Mitä teet?

- A. Juttelet asiasta huonekaverisi kanssa. SIIRRY NUMEROON 25
- B. Juttelet asiasta oman isosesi kanssa. SIIRRY NUMEROON 26
- C. Juttelet asiasta leirin työntekijän kanssa. SIIRRY NUMEROON 27

20

Sukukokouksessa serkkusi kertoo, että on liittynyt poliittiseen puolueeseen, joka vastustaa kaikenlaista maahanmuuttoa. Hän puhuu asiasta intohimoisesti ja kertoo haluavansa kaikki ulkomaalaiset pois Suomesta, koska he vain elävät siivellä ja pilaavat Suomen. Jos keskustelussa joku muu kyseenalaistaa hänen mielipiteitään, hän ohittaa ne. Mitä teet?

- A. Tuet serkkusi näkemyksiä, jokaisella saa olla oma mielipide! SIIRRY NUMEROON 28
- B. Lähdet tilanteesta pois, et halua aiheuttaa riitaa. SIIRRY NUMEROON 29
- C. Kerrot serkulle, että hän yleistää kaikki maahanmuuttajat samanlaisiksi ja että hänen väitteensä ei pidä paikkaansa. SIIRRY NUMEROON 30

21

Uusi oppilas ilahtuu siitä, että tulit juttelemaan! Hän kertoo nimensä ja että on muuttanut juuri perheensä kanssa paikkakunnalle läheisestä kaupungista. Lähdette yhdessä syömään lounasta ruokalaan.

Hienoa, kohtasit uuden ihmisen tasavertaisena ja annoit hänelle tilaa kertoa itsestään omaehtoisesti ilman ennakkoletuksia. Ihmiset, jotka poikkeavat jollain tavalla valtavirrasta, kohtaavat usein ennakkoluuloja ja ne näkyvät myös siinä, miten ihmiset kohtelevat heitä. SIIRRY NUMEROON 42

22

Uusi oppilas vaikuttaa turhautuneelta ja vastaa "Oon ihan suomalainen, kiitos vaan". Hän lähtee pois tilanteesta ja menee juttelemaan toisille oppilaille. Hämmennyt tilanteesta ja mietit, mitä teit väärin. Ystäväsi, joka seurasi tilannetta läheltä, tulee puhumaan sinulle: "Miks sä puhuit sille enkkuu? Luulit sä, et se on jostain muualta vai?" Sinua alkaa harmittaa, että teit ulkonäön perusteella oletuksen, että tapaamasi uusi ihminen ei puhuisi suomea. Mitä teet?

- A. Menet myöhemmin uudestaan uuden oppilaan luokse ja pyydät anteeksi sitä, että teit hänestä oletuksia. SIIRRY NUMEROON 31
- B. Häpeät itsekseksi etkä kehtaa enää lähestyä uutta oppilasta. SIIRRY NUMEROON 32
- C. Tiuskaiset ystäväillesi: "mistä mä oisin voinut tietää, että se puhuu suomea, kun se näyttää toltta?" SIIRRY NUMEROON 33

23

Ruokailun jälkeen teillä on liikuntatunti ja menette jäähallille pelaamaan jääkiekkoa. Uusi oppilas jaetaan mukaan sinun joukkueeseesi. Kaverisi tokaisee pettyneenä: "Toi ei varmiana osaa luistella, me ollaan hävitty tää peli." Mitä vastaat?

- A. "No niinpä!" SIIRRY NUMEROON 34
- B. "Ei ollut kivasti sanottu. Eiköhän se osaa luistella ihan yhtä hyvin kuin mekin." SIIRRY NUMEROON 35
- C. Et ole kuulevinasi kommenttia, vaan pyydät koko joukkueen koolle ja alatte jakaa pelipaikkoja. SIIRRY NUMEROON 36

24

Kaverisi mielestä sketsi oli tosi hauska eikä sitä pidä ottaa niin vakavasti. Sitä paitsi eihän leirillä ole ketään, joka edustaisi kyseistä vähemmistöä. Hän kehottaa sinua unohtamaan koko jutun. Mitä teet?

A. Alat itsekkin epäillä omaa ajatustasi ja päätät unohtaa koko jutun, onhan leirillä muuten ollut tosi hauskaa.
SIIRRY NUMEROON 37

B. Haluat kuitenkin jutella vielä oman isosesi kanssa.
SIIRRY NUMEROON 26

C. Haluat jutella asiasta vielä leirin työntekijän kanssa.
SIIRRY NUMEROON 27

25

Isosesi kuuntelee ajatuksiasi mielteliäänä. Hän kertoo, ettei ole koskaan ajatellut sketsiä siltä kannalta, että se voisi loukata jotakuta. Hän on kokenut sen hauskaksi ja sitä on esitetty pitkään eri leireillä. Hän sanoo, että olet kuitenkin oikeassa, eikä etnisellä taustalla pitäisi vitsailla. Hän lupaa jutella asiasta myös muiden isosten kanssa ja kiinnittää asiaan huomiota tulevaisuudessa. Loppuleirin aikana vastaavia sketsejä ei enää esitetä.

Hyvä! Onnistuit vaikuttamaan asiaan ainakin oman riparisi osalta! SIIRRY NUMEROON 44

26

Työntekijä kertoo kiinnittäneensä huomiota samaan asiaan. Hän lupaa ottaa asian puheeksi isosten kanssa ja viedä palautteen eteenpäin myös koko seurakunnan isoskoulutukseen, jotta sketsiä ei enää tulevaisuudessa esitettäisi muillakaan leireillä.

Hienoa! Onnistuit vaikuttamaan asiaan ja toimintasi saattoi tehdä koko seurakunnan toiminnasta yhdenvertaisempaa
SIIRRY NUMEROON 43

27

Jokaisella on oikeus mielipiteeseen, mutta tämä mielipide ei edistä yhdenvertaisuutta, vaan sen mukaan kaikki ihmiset eivät ole keskenään yhtä tärkeitä ja arvokkaita. Tukemalla tällaista puhetta osoitat, että hyväksyt avoimen rasismien.
SIIRRY NUMEROON 38

28

On hyvin ymmärrettävää, että joskus ei ole energiaa tai halua puuttua tilanteeseen, vaikka kokisi, että nyt on sanottu tai tapahtunut jotain, mihin pitäisi puuttua. Varsinkin, kun kyseessä on sukulaisia, joiden kanssa täytyy olla tekemisissä tulevaisuudessakin, voi olla iso kynnyks lähteä väittelemään. Tässä tilanteessa näit paremmaksi pitää sopua yllä, vaikka olitkin eri mieltä ja sekin on välillä ihan hyvä valinta. Ehkä voit jossain toisessa rauhallisemmassa ja yksityisemmässä tilanteessa jutella serkkusi kanssa asiasta. SIIRRY NUMEROON 42

29

Serkkusi suuttuu väitteestäsi ja kääntyy sinua vastaan. Hän syyttää sinua epäisänmaalliseksi ja sanoo, että sinun kaltaistesi takia Suomessa ei kohta ole suomalaisia ollenkaan. Mitä teet?

- A. Jatkat omalla linjallasi ja alat itsekin kiihtyä ja syytät serkkua rasistiksi. SIIRRY NUMEROON 39
- B. Lähdet tilanteesta pois, etkä enää ole yhteydessä serkkusi. SIIRRY NUMEROON 40
- C. Lähdet tilanteesta pois, mutta jatkat yhteydenpitoa serkkusi normaaliin tapaan. SIIRRY NUMEROON 41

30

Uusi oppilas kiittää sinua siitä, että pysit anteeksi ja pahoittelee myös itse tiuskaisuaan. Hän kertoo, että hän kohtaa paljon ennakkoluuloja ja se ärsyttää häntä ja meni hänellä vähän tunteisiin. Kumpikin lähtee tilanteesta eteenpäin paremmalla mielellä.

Kaikki meistä tekevät virheitä ja niistä oppii. Kun huomaa tehneensä jotain väärin tai pahoittaneensa toisen mielen, on kypsää pyytää anteeksi. SIIRRY NUMEROON 43

31

Virheet jäävät ymmärrettävästi harmittamaan. Jos asian korjaamiseksi voi tehdä jotain, kannattaa se tehdä, niin asia ei jää pidemmäksi aikaa vaivaamaan. Et pystynyt myöntämään olevasi väärässä ja valitsit olla pyytämättä anteeksi. Tämä vaikuttaa sekä omaan oloosi että siihen, miten pystyt olemaan uuden oppilaan seurassa tulevaisuudessa. Ehkä toisella kertaa vastaavassa tilanteessa toimit toisin. Muista, että jokainen tekee virheitä ja niistä voi oppia! SIIRRY NUMEROON 44

32

Tiedät tehneesi väärin, mutta sen sijaan, että myöntäisit sen, menet puolustuskannalle ja sanot ystävällesi rasistisen kommentin. Pahennat siis tilannetta entisestään vain siksi, että oma ylpeytesi ei anna periksi myöntää, että teit virheen. Tällainen puhetapa ei edistä yhdenvertaisuutta ympärilläsi, vaan entisestään vahvistaa stereotyyppioita. Tilanteesta jää sinulle paha olo samoin kuin uudelle oppilaalle, josta teit oletuksia hänen ulkonäkönsä perusteella.
SIIRRY NUMEROON 38

33

Usein meille on tärkeää kuulua joukkoon ja tällöin emme halua olla eri mieltä kavereiden kanssa. Kuitenkin joskus kaveritkin ovat väärässä ja sanovat jotakin sellaista, jota ei voi hyväksyä. Tässä kaverisi sanoi kommentin, joka oli selkeästi rasistinen. Hän teki uuden oppilaan ulkonäön perusteella oletuksen siitä, ettei tämä osaa luistella, ilman että oli nähnyt häntä yhdelläkään liikuntatunnilla ennen tätä. Sinä vahvistit tätä stereotyyppiä ja teit kaverisi tavasta puhua toisesta ihmisestä hyväksyttävää. Ei kovin kivasti toimittu.
SIIRRY NUMEROON 38

34

Puutuit kaverisi tapaan puhua, koska se ei mielestäsi ollut asiallista. Silloin, kun joku sanoo toisesta jotakin rasistista, siihen täytyykin puuttua, jotta ihminen huomaa oman toimintansa ja ajattelunsa ja voi korjata sitä. Hyvin toimittu!
SIIRRY NUMEROON 44

35

Varsinkin kavereille on joskus tosi vaikeaa sanoa vastaan, vaikka olisikin itse eri mieltä. Hiljaa oleminen on hiljaista hyväksyntää. Tällöin viestit, että yhteisössäsäsi on ok puhua näin, vaikka et varsinaisesti olisikaan sitä mieltä. Hyvä kuitenkin, että otit uuden oppilaan mukaan jakamaan pelipaikkoja samalla tavalla kuin kaikki muutkin ja sillä tavoin kohtelit häntä yhdenvertaisesti muiden kanssa. SIIRRY NUMEROON 42

36

Joskus on vaikeaa luottaa omaan tunteeseen, jos muut, varsinkin omat ystävät, ovat eri mieltä asiasta. Joskus asioiden muuttaminen vaatii kuitenkin myös epämukavuusalueelle menemistä ja oman mielipiteen sanomista tilanteissa, joissa muut ovat eri mieltä. Ehkä ensi kerralla uskallat luottaa omaan mielipiteeseesi ja pysyä rohkeasti sen takana. SIIRRY NUMEROON 42

37

Voi ei, tällä kertaa toimintasi ei nyt ollut kovin onnistunutta eikä yhdenvertaista. Joko teit aktiivisesti jotakin muita ihmisiä loukkaavaa tai syrjivää tai et tehnyt mitään ja sillä tavalla hyväksyit näkemäsi epäoikeudenmukaisuuden. Valitettavasti pelisi päättyy tähän. Ensi kerralla osaat varmasti toimia paremmin! Virheistä voi oppia ja yrittää uudestaan. Voit aloittaa pelin uudestaan ja kokeilla, minkälaisilla valinnoilla pääsisit loppuun asti.

38

Väittelyenne yltyy kunnan riidaksi ja koko sukukokouksen huomio kiinnittyy teihin. Lopulta sukulaiset tulevat väliin ja keskeyttävät tilanteen. Sekä serkullasi että sinulla on paha mieli, mutta kumpikaan ei halua pyytää toiselta anteeksi, koska kumpikin kokee olevansa oikeassa. Ette enää pidä yhteyttä toisiinne.

Toisen haukkuminen rasistiksi harvoin ratkaisee tilannetta. Ihmiset kokevat sen usein hyvin loukkaavana ilmaisuna ja myös sellaiset ihmiset, jotka pyrkivät toimimaan antirasistisesti, saattavat epähuomiossa joskus sanoa tai tehdä asioita, joita joku toinen kokee rasistiseksi. Toiseen ihmiseen ja hänen ajatteluunsa on myös vaikeaa vaikuttaa silloin, kun jompikumpi tai molemmat osapuolista ovat kiihtyneet, koska silloin tunteet ovat niin voimakkaasti pinnassa. Kunniolta ja pyri ymmärtämään ihmistä, vaikka et olisikaan samaa mieltä hänen kanssaan ja pyri seuraavalla kerralla käymään keskustelut aiheesta rauhallisena ja kiihtymättä. SIIRRY NUMEROON 38

39

On helppoa sulkea yhteiskunnan ongelmat pois mielestä silloin, kun niitä ei näe eikä kuule omassa elämässään. Kun katkaiset välit serkkuusi, suojaat itseäsi hänen mielipiteitään, mutta se ei muuta niitä. Joskus omat voimavarat vaativat etäisyyden ottamista kuormittaviin asioihin, mutta pitkällä tähtäimellä muutos syntyy vain silloin, kun aktiivisesti pyrimme vaikuttamaan maailmaan. Ehkä voisit kuitenkin ottaa yhteyttä serkkuusi ja pyrkiä ymmärtämään hänen kantansa ja kertomaan omastasi jossain rauhallisemmassa ja yksityisemmässä ympäristössä? SIIRRY NUMEROON 43

40

Ymmärrät, että serkkusi ei tässä hetkessä pysty ottamaan vastaan sanomaasi, joten on viisasta vetäytyä, ettei sukujuhlassa synny isompaa riitaa. Serkkusi on sinulle tärkeä ihminen, etkä halua rikkoa välejä häneen. Ehkä joskus myöhemmin tulee hetki, jossa voitte rauhallisemmassa ja yksityisemmässä tilanteessa jutella ajatuksistanne. On kuitenkin aina tärkeää puuttua kohtaamaansa rasismiin ja pyrkiä vaikuttamaan yhteisöönsä niin, että kaikilla on siinä turvallista olla. SIIRRY NUMEROON 44

41

Sinun luokallasi on nuori, joka kertoo, että hän on alkanut käyttää eri kutsumanimeä kuin aiemmin. Nimi viittaa eri sukupuoleen kuin hänen aiemmin käyttämänsä nimi. Miten toimit?

A. Pyrit käyttämään uutta nimeä. SIIRRY NUMEROON 45

B. Ihminen ei voi noin vain vaihtaa nimeä, joten käytät hänestä samaa nimeä kuin aiemminkin. SIIRRY NUMEROON 49

42

Nuorten illassa pelaatte lautapelejä ja pelailun lomassa pelissä mukana oleva tyttö mainitsee, että hän seurustelee samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa. Toinen pelaaja kommentoi tähän "siis ihan oikeesti, hyi hitto." Tyttö selkeästi pahoittaa tästä mielensä ja hän lähtee pöydästä pois. Miten toimit?

A. Menet tilanteen jälkeen kertomaan tapahtuneesta nuorteniltaa pitävälle työntekijälle. SIIRRY NUMEROON 50

B. Sanot kommentoijalle, että noin ei voi puhua ja että on ihan normaalia ja ok seurustella samaa sukupuolta olevan kanssa. SIIRRY NUMEROON 51

C. Menet tilanteen jälkeen juttelemaan tytön kanssa. Kerrot ymmärtäväsi, että tilanne varmasti tuntui hänestä pahalta. SIIRRY NUMEROON 52

D. Jatkat, niin kuin mitään ei olisi tapahtunut, asia ei varsinaisesti kiinnosta tai koske sinua. SIIRRY NUMEROON 53

43

Vietätte iltaa nuorisotilalla. Tervehditte paikalle tulevaa kaverianne. Yksi porukastanne kuitenkin naureskelee paikalle tulleelle: "Ootsä homo, kun sulla on tollanen pinkki paita". Miten toimit?

A. Naurat, koska kyseessä on selkeästi kavereiden välinen vitsi. SIIRRY NUMEROON 57

B. Et naura, mutta et myöskään puutu asiaan. Paheksut asiaa hiljaa mielessäsi. SIIRRY NUMEROON 58

C. Sanot kommentoijalle, että paidan väri ei tee kenestäkään homoa ja että homoudessa ei ole mitään vikaa. SIIRRY NUMEROON 59

44

Hienoa! Luokkakaverisi arvostaa sitä, että kunnioitat hänen toivettaan. Uuden nimen käyttöön ottaminen saattaa kuitenkin joskus olla hankalaa ja kerran kutsut häntä vahingossa vanhalla nimellä tilanteessa, jossa on läsnä myös muita ihmisiä. Mitä teet?

- A. Harmittelet asiaa mielessäsi, mutta et tee mitään. Vahinkoja sattuu ja seuraavalla kerralla kutsut häntä taas oikealla nimellä. SIIRRY NUMEROON 46
- B. Pyydät heti anteeksi ja pahoittelet tilannetta vuolaasti. SIIRRY NUMEROON 47
- C. Pyydät luokkakaveriltasi anteeksi myöhemmin kahden kesken, kun tulee hyvä tilaisuus. SIIRRY NUMEROON 48

45

Vahinkoja sattuu. Luokkakaverisi varmasti ymmärtää, että et tehnyt asiaa tahallasi, jos muuten kutsut häntä oikealla nimellä. Silti kuolleen nimen/haamunimen/deadnimen kuuleminen saattaa tuntua ihmisestä todella pahalta ja tahallaan tehtynä se on tietoista ihmisen satuttamista. Ehkä kannattaisi kuitenkin pyytää anteeksi vaikka viestillä, ettei tilanne jää vaivaamaan kaveriasi. SIIRRY NUMEROON 60

46

Anteeksi pyytämällä on tässä tilanteessa hyvä tarkoitus, mutta se saattaa silti olla juuri tässä hetkessä huono ratkaisu. Vuolas pahoittelu kääntää huomion ihmisen nimeen ja siihen, että käytit sitä väärin. Väärän nimen käyttäminen saattaisi muuten mennä ohi vähin äänin, mutta nyt kaikki huomaavat sinun tehneen niin ja myös ne, jotka eivät ehkä tienneet henkilön aiempaa nimeä kiinnostavat huomiota siihen ja varmasti muistavat sen. Luokkakaverisi ei varmaankaan toivo, että ihmiset kiinnittävät huomiota hänen entiseen nimeensä. Kuolleen nimen/haamunimen/deadnimen kuuleminen saattaa tuntua ihmisestä todella pahalta ja tahallaan sen käyttäminen olisi tietoista ihmisen satuttamista. Tarkoitus oli hyvä, mutta toteutus ei mennyt nyt ihan nappiin. SIIRRY NUMEROON 61

47

Kaverisi arvostaa sitä, että pysyit häneltä anteeksi yksityisesti etkä tehnyt asiasta isoa numeroa tilanteessa, jossa oli läsnä paljon ihmisiä. Hän kertoo ymmärtäneensä, että käytit nimeä vahingossa, mutta asia on hänelle herkkä ja aiemman nimen kuuleminen aiheuttaa ikäviä tunteita. Hyvin toimittu! SIIRRY NUMEROON 62

48

Ihmisellä on oikeus tulla tunnistetuksi omalla nimellään. Joskus virallinen nimi voi olla eri kuin se, jonka ihminen kokee omakseen, onhan monella vaikka yleisesti käytössä oleva lempinimikin. Jos ihmistä kutsutaan jatkuvasti ja tahallaan väärällä nimellä ja tässä tapauksessa todennäköisesti myös samalla väärin sukupuolitetaan, on se erittäin loukkaavaa ja nöyryyttävää. Nimen vaihtaminen on saattanut olla luokkakaverillesi iso askel varsinkin, jos hän sillä tavalla on ensimmäistä kertaa kertonut ympärillään oleville, ettei identifioitu siihen sukupuoleen, johon hänet on syntymässä määritetty. Uuden nimen käyttäminen ei maksa sinulle mitään, mutta on iso asia toiselle.
SIIRRY NUMEROON 38

49

Työntekijä ottaa asian vakavasti. Hän käy ensin juttelemassa tytön kanssa ja sen jälkeen puhuttelee kaikkia yhteisesti ja muistuttaa, että nuorisotilalla noudatetaan turvallisuuden tilan periaatteita ja jos joku ei pysty puhumaan ja käyttäytymään kunnioittavasti toisia kohtaan, hänen täytyy lähteä. Tyttöä kommentoinut pelaaja sanoo, että ei halua olla tällaisessa paikassa, missä kaikki on ok, ja lähtee pois.
SIIRRY NUMEROON 60

50

Kommentoija suuttuu ja toteaa, että sinäkin olet varmaan homo, kun tuolla tavalla puolustat tyttöä ja että ei ole sinun asiiasi puuttua hänen asioihinsa. Hän käskää voimasanoja käyttäen sinua poistumaan pelistä. Mitä teet?

- A. Menet puhumaan asiasta työntekijälle.
SIIRRY NUMEROON 54
- B. Suutut itsekin ja alat haukkua kommentoijaa ja huutaa tälle. SIIRRY NUMEROON 55
- C. Lähdet pois tilanteesta ja koko nuorisotilalta, koska iltasi on pilalla. SIIRRY NUMEROON 56

51

Menet tytön luo ja pahoittelet sitä, että hän joutui kuulemaan tuollaista. Tyttö pidättelee itkua ja sanoo, että ei ymmärrä, miksi toinen puhui sillä tavalla. Hän oli ajatellut, että nuorisotilassa saisi olla oma itsensä, mutta että jos täällä on tällaista, niin hän ei enää halua tulla ollenkaan. Nuorisotyöntekijä huomaa tilanteen ja tulee selvittämään sitä kanssanne. Hän sanoo, että kommentoijan käytös on täysin asiatonta eikä sovi nuorisotilaan, jossa noudatetaan turvallisuuden tilan periaatteita. Keskustelunne jälkeen hän juttelee kommentoijan kanssa kahden. Pian huomaat kommentoijan lähtevän vihaisesti pois nuorisotilalta. Hetken päästä työntekijä puhuttelee kaikkia yhteisesti ja muistuttaa, että nuorisotilalla noudatetaan turvallisuuden tilan periaatteita ja jos joku ei pysty puhumaan ja käyttäytymään kunnioittavasti toisia kohtaan, hänen täytyy lähteä tilasta.

Hienoa, että olit tytön puolella ja halusit varmistaa, että hän on ok. On tärkeää, että kaikilla on nuorisotoiminnassa turvallinen olo osallistua. Olisit voinut myös puuttua tilanteeseen suoraan sanomalla jotain kommentoijalle, jonka käytös oli täysin asiatonta, mutta toisaalta vastaavassa tilanteessa on hyvä idea kertoa asiasta myös paikalla olevalle työntekijälle, joka pystyy auktoriteettina puuttumaan tilanteeseen eri tavalla kuin sinä vertaisena. SIIRRY NUMEROON 61

52

Peli jatkuu, eikä kukaan puhu enää tytöstä mitään. Huomaat kuitenkin, että tämä lähtee pian pois nuorisotilalta etkä enää seuraavissakaan nuortenilloissa näe häntä siellä. Kun et puutu tilanteeseen millään tavalla, hyväksyt hiljaisesti kommentoijan kielenkäytön ja sen, että tiettyjä ihmisiä syrjitään ja loukataan. Nuorisotila ei ole turvallinen paikka kaikille, jos siellä esiintyy tämänkaltaista käytöstä. Jokaisella meistä on vastuu edistää yhdenvertaisuutta ja sitä, että kaikkia ihmisiä kohdellaan kunnioittavasti ja asiallisesti. Nuorisotilalla noudatetaan myös turvallisemman tilan periaatteita, minkä perusteella vastaava kielenkäyttö ei ole sallittua ja myös työntekijät ovat sitoutuneet puuttumaan siihen, jos he huomaavat sitä. Jos et itse halua sekaantua asiaan, ehkä seuraavalla kerralla voit kertoa tilanteesta työntekijälle, jotta hän osaa puuttua siihen. SIIRRY NUMEROON 38

53

Työntekijä ottaa asian vakavasti. Hän sanoo, ettei tuollainen käytös ole ok. Hän käy myös juttelemassa tytön kanssa ja sen jälkeen juttelee kommentoijan kanssa kahden. Pian huomaat kommentoijan lähtevän vihaisesti pois nuorisotilalta. Hetken päästä työntekijä puhuttelee kaikkia yhteisesti ja muistuttaa, että nuorisotilalla noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita ja jos joku ei pysty puhumaan ja käyttäytymään kunnioittavasti toisia kohtaan, hänen täytyy lähteä tilasta.

Hyvä kun puolustit tyttöä, mutta et itse kiihtynyt tilanteessa, vaan hoidit sen asiallisesti. On tärkeää, että jokainen saa olla oma itsensä ja kertoa seksuaalisesta suuntautumisestaan turvallisesti ja ilman tuomitsemista. Jos tilassa noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita, on myös tärkeää huomauttaa, jos niitä ei noudateta. Toiminnallasi edistit sitä, että nuorisotilalla on turvallinen ilmapiiri jokaiselle. SIIRRY NUMEROON 62

54

Huutonne kiinnittää kaikkien huomion ja sanot itsekin asioita, jotka ovat ilkeitä ja asiattomia. Tunteita herättävät asiat nostavat helposti kierroksia. Hermojen menettäminen ei kuitenkaan useinkaan paranna tilannetta, vaan saattaa vain pahentaa sitä. Nuorisotyöntekijä tulee keskeyttämään riitanne ja ottaa teidät kummatkin puhutteluun. Hän muistuttaa teitä siitä, että tilassa noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita, mikä tarkoittaa, että toisille ei voi puhua rumasti eikä ketään saa haukkua. Hän pyytää teitä kumpaakin lähtemään kotiin tältä illalta, mutta että olette tervetulleita uudelleen seuraavalla kerralla, jos osaatte käyttäytyä.

Illan kulku jää harmittamaan sinua. Huutamalla ja solvaamalla ikään kuin hyväksyt ne tavaksi käyttäytyä vastaavissa tilanteissa, mitä oikeasti et kuitenkaan kannata. Muiden puolistaminen on tärkeää, mutta välillä kannattaa miettiä, mikä on paras tapa tehdä se eikä itse vajota samalle tasolle sen kanssa, joka alun perin toimi väärin. SIIRRY NUMEROON 38

55

Pahoitit mielesi kommentoijan ilkeistä sanoista, etkä halunnut kärjistää tilannetta enempää, vaikka ajattelit olevasi itse oikeassa. Mietit kotimatalla, mitä olisi pitänyt tehdä toisin. Nuorisotilalla noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita, mutta nyt niitä rikottiin, eikä asialle lopulta tehty mitään.

On tärkeää puuttua käytökseen, joka on loukkaavaa ja estää yhdenvertaisuuden toteutumista. Aina siihen ei tarvitse kuitenkaan itse puuttua. Tässä tilanteessa, jossa kommentoija alkoi käyttäytyä aggressiivisesti, olisi varmasti ollut järkevää pyytää aikuista puuttumaan asiaan. Toivottavasti seuraavalla kerralla teetkin niin! SIIRRY NUMEROON 60

56

Paikalle tullut kaverisi nolostuu ja on vähän vaikeana koko illan. Hän ei enää tunne oloaan mukavaksi paidassa, joka oli hänen mielestään kiva vielä silloin, kun hän tuli paikalle.

Vaikka kommentti olisikin tarkoitettu vitsiksi, ei se tee siitä asiallista tai hauskaa. Tässä tilanteessa kommentti osoittaa ennakkoluuloja tiettyä ihmisryhmää kohtaan ja viittaa siihen, että homoudessa olisi jotakin negatiivista. Tällainen kielenkäyttö ja siihen mukaan lähteminen lisää ennakkoluuloja ja tekee hyväksyttäväksi vähemmistöjen kustannuksella viitsailemisen. Se tekee yhteisöstä turvattoman tietyille ihmisryhmille, aiheuttaa pahaa mieltä ja estää ihmisiä olemasta omia itsejään. Toiminta ei siis edistä yhdenvertaisuutta.
SIIRRY NUMEROON 38

57

Paikalle tullut kaverisi nolostuu ja on vähän vaikeana koko illan. Hän ei enää tunne oloaan mukavaksi paidassa, joka oli hänen mielestään kiva vielä silloin, kun hän tuli paikalle.

Vaikka kommentti olisikin tarkoitettu vitsiksi, ei se tee siitä asiallista tai hauskaa. Tässä tilanteessa kommentti osoittaa ennakkoluuloja tiettyä ihmisryhmää kohtaan ja viittaa siihen, että homoudessa olisi jotakin negatiivista. Ei ole ok vitsailla minkään vähemmistön kustannuksella. Tällaiseen kielenkäyttöön saa ja kannattaa puuttua, koska kommentoija ei ehkä ymmärrä, mikä hänen puheessaan on ongelmallista. Monesti vastaava kielenkäyttö on opittu esimerkiksi perhetai tuttavapiiristä ja se on omaksuttu ilman sen suurempaa pohtimista. Negatiivinen puuttuminen kaverin toimintaan voi tuntua vaikealta, mutta jokaisella meistä on vastuu pyrkiä tekemään yhteisöstämme yhdenvertaisempaa ja sellaista, että jokaisella on siellä hyvä ja turvallinen olla.
SIIRRY NUMEROON 61

58

Paikalle tullut kaverisi myötäilee sinua ja sanoo kommentoijalle, että on typerää kommentoida tuolla tavalla ja että hänen paitansa on upea. Kommentoija nolostuu hieman, mutta ilta jatkuu pian mukavissa merkeissä.

Vaikka kommentti olisikin tarkoitettu vitsiksi, ei se tee siitä asiallista tai hauskaa. Tässä tilanteessa kommentti osoittaa ennakkoluuloja tiettyä ihmisryhmää kohtaan ja viittaa siihen, että homoudessa olisi jotakin negatiivista. Ei ole ok vitsailla minkään vähemmistön kustannuksella. Tällaiseen kielenkäyttöön saa ja kannattaa puuttua, koska kommentoija ei ehkä ymmärrä, mikä hänen puheessaan on ongelmallista. Monesti vastaava kielenkäyttö on opittu esimerkiksi perhetai tuttavapiiristä ja se on omaksuttu ilman sen suurempaa pohtimista. Puuttumalla puheeseen kitket yhteisöstäsi ennakkoluuloja ja edistät yhdenvertaisuutta yhteisössäsä.
SIIRRY NUMEROON 62

59

Luokassanne on muutamia muslimioppilaita, jotka tuovat Eid-juhlan kunniaksi kouluun itsetehtyjä herkkuja ja tarjoavat niitä luokkakavereille.

- A. Et ota herkkuja vastaan, koska et voi osallistua toisen uskonnon juhliin. Kieltäydyt kohteliaasti.
SIIRRY NUMEROON 63
- B. Et ota herkkua vastaan, koska se näyttää mielestäsi epäilyttävältä, etkä usko pitäväsi siitä.
SIIRRY NUMEROON 64
- C. Kiität herkusta ja toivotat hyvää Eidiä!
SIIRRY NUMEROON 65

60

Olette kaverisi kanssa menossa halloweenjuhliin. Menet kaverisi luokse, jotta voitte valmistautua yhdessä. Esittelet kaverillesi pilailupuodista ostamaasi asua. Aiot pukeutua saamelaiseksi. Kaverisi toteaa, että pukuun pukeutuminen ei ole asiallista, vaan se on alentavaa, kyseistä kulttuuria vääristävä ja se asettaa kulttuurin edustajat pilkan kohteeksi. Miten toimit?

- A. Ihan sama, mitä kaverisi sanoo, puku on hieno ja aiot käyttää sitä. Kyseessä on kuitenkin vain halloweenjuhlat, eikä mikään vakava tilaisuus. Eikä sinulla sitä paitsi ole mitään muuta asuvaihtoehtoa. SIIRRY NUMEROON 69
- B. Järkytyt asuvalinnastasi, kun kuulet kaveriltasi, millaisia ongelmia siihen liittyy. Päätät olla käyttämättä asua. SIIRRY NUMEROON 70

61

Olet kauppakeskuksessa. Yhtäkkiä kuulet takaasi huutoa ja solvauksia. Käännyt ja näet humalaiselta ja aggressiiviselta vaikuttavan miehen huutavan äidille, joka on kahden lapsensa kanssa liikkeellä. Äiti lapsineen on ihonväriältään valtavirrasta poikkeava, mikä on ilmeisesti kiinnittänyt miehen huomion ja tämä huutaa rasistisia haukkumasanoja perheelle. Äiti yrittää olla välittämättä huutelusta ja lähteä pois, mutta mies alkaa seurata heitä ja jatkaa huutelua. Mitä teet?

- A. Et tee mitään. Asia ei kuulu sinulle ja aggressiivisesti käyttäytyvä mies pelottaa sinua. SIIRRY NUMEROON 71
- B. Menet väliin. SIIRRY NUMEROON 72
- C. Soitat 112. SIIRRY NUMEROON 73
- D. Lähdet etsimään vartijaa. SIIRRY NUMEROON 74

62

Jos oma uskonnollinen vakaumus estää osallistumasta johonkin, se on täysin ok. Toisen uskonnon perinneherkun maistaminen ei kuitenkaan välttämättä ole uskonnonharjoittamista, vaan tutustumista toisen ihmisen kulttuuriin. Sitä voisi verrata vaikka siihen, että koulussa tarjotaan jouluna (kristillinen juhla) pipareita tai lauletaan keväällä suvivirttä. Vaikka tällä kertaa kieltäydyt herkusta, muista kuitenkin, että voit yhtyä toisten iloon ja toivottaa hyvää Eidiä, vaikka et muuten haluaisikaan ottaa osaa juhlaan. SIIRRY NUMEROON 75

63

Millä tavalla kieltäydyt?

- A. Ei kiitos. SIIRRY NUMEROON 66
- B. En varmasti tykkää, kun tää on joku muslimijuttu. Näyttääkin oudolta. SIIRRY NUMEROON 67
- C. Tosi kiva kun tarjosit, mutta en tarvitse tällä kertaa. Hyvää Eidiä kuitenkin! SIIRRY NUMEROON 68

64

Suhtaudut toisiin kulttuureihin ennakkoluulottomasti ja uteliaasti. Hyvä! Annat yhteisössäsi tilaa erilaisille tavoille olla ja elää. Tällaisella toiminnalla vähennämme ennakkoluuloja yhteisössämme ja edistämme yhdenvertaisuutta. Jokaiselle meistä on hyväksi tutustua erilaisiin elämänkatsomuksiin, sillä ne auttavat meitä ymmärtämään ihmisiä ja maailmaa. SIIRRY NUMEROON 75

65

Neutraali perusvastaus, ei sisällä sinällään mitään negatiivista, mutta ei erityisen positiivistakaan. Tällä et ainakaan kiinnitä huomiota itseesi! SIIRRY NUMEROON 75

66

Olisiko sinusta kiva, jos sinulle vastattaisiin näin? Peruskäytöstapoihin kuuluu puhua toisille ystävällisesti. Puheellasi osoitat, että et kunnioita etkä arvosta luokkatoverisi vakaumusta tai sitä, että hän on ajatellut tuottaa iloa koko luokalle tuodessaan herkkuja jaettavaksi. Puheesi lisää ennakkoluuloja ja vähentää yhdenvertaisuutta yhteisössäsi. SIIRRY NUMEROON 76

67

Kaikki eivät syystä tai toisesta halua syödä kaikkea ja se on täysin ok. Hienoa, että haluat kuitenkin iloita toisen kanssa hänelle tärkeässä juhlassa ja kunnioitat hänen vakaumustaan. SIIRRY NUMEROON 75

68

Toisen kulttuurin tai etnisen ryhmän edustajan esittäminen ei ole asiallista. Se on alentavaa, kyseistä kulttuuria vääristävää ja se asettaa kulttuurin edustajat pilkan kohteeksi. Teko on myös kulttuurista omimista, eli toisen kulttuurin piirteiden hyväksikäyttöä ilman täyttä ymmärrystä niiden merkityksestä tai kulttuuriin kuuluvien suostumusta. Ainoastaan saamelaisilla on oikeus käyttää saamelaispukua.

Menette yhdessä juhliin. Juhlissa sinulle ennalta tuntematon henkilö kyseenalaistaa asuasi kovaäänisesti ja käy ilmi, että hän itse edustaa saamelaiskulttuuria. Ihmiset kiinnittävät asuusi tämän takia negatiivista huomiota ja päädyt nopeasti lähtemään kotiin. Sinua harmittaa, että hankit puvun ja että ilta meni pilalle. SIIRRY NUMEROON 76

69

Tajuat kaverisi puheista, että saamelaispuvun käyttäminen ei ole ok. Hyvä! Puvun käyttäminen halloweenina on alentavaa, saamelaiskulttuuria vääristävää ja se asettaa saamelaiset pilkan kohteeksi. Teko on myös kulttuurista omimista, eli toisen kulttuurin piirteiden hyväksikäyttöä ilman täyttä ymmärrystä niiden merkityksestä tai kulttuuriin kuuluvien suostumusta.

Päädyt lainaamaan kaveriltasi mustat vaatteet ja haet lähikaupasta muoviset hampaat ja menet juhliin vampyyriksi pukeutuneena. Kiität kaveriasi siitä, että hän pelasti sinut nololta tilanteelta. Et muutenkaan halua edistää omilla toimillasi rasismia tai epätasa-arvoa. SIIRRY NUMEROON 75

70

On ymmärrettävää, että tällainen tilanne voi tuntua pelottavalta myös ulkopuoliselle. Jos sinua pelottaa, niin kuinka paljon mahtaa pelottaa äitiä, joka on liikkeellä kahden pienen lapsen kanssa? Et näe, miten tilanne päättyy, mutta on mahdollista, että aggressiivinen mies käy jopa käsiksi äitiin.

Sinun ei tarvitse mennä itse selvittämään tilannetta, se voisi olla jopa vaarallista tällaisessa tilanteessa, mutta voit kuitenkin tehdä jotain. Kauppakeskuksessa on vartijoita varmistamassa turvallisuutta, voit siis pyytää heitä selvittämään tilannetta. Tai jos vartijoita ei näy, voit tällaisessa uhkaavassa tilanteessa soittaa myös hätäkeskukseen, josta lähetetään apua. Joka tapauksessa jokaisella meistä on vastuu puuttua, kenenkään ei pitäisi joutua kokemaan tällaista rasismia, häirintää ja turvattomuutta yhteiskunnassa. Jos et tee mitään, hyväksyt hiljaisesti tällaisen toiminnan. SIIRRY NUMEROON 76

71

Menet sanomaan miehelle, että antaisi naisen olla rauhasa. Mies alkaa kuitenkin solvata myös sinua ja lähestyy uhkaavasti. Kun miehen huomio on kiinnittynyt sinuun, äiti lapsineen livahtaa pakoon. Sinua sen sijaan pelottaa, että mies saattaa käydä käsiksi. Peräännyt ja yrität rauhoitella miestä, mutta kun tämä ei rauhoitu, päätät paeta. Pinkaiset juoksuun, kunnes et näe miestä enää.

Hienoa, että yritit auttaa, mutta tällä kertaa jouduitkin itse uhkaavaan tilanteeseen. Aggressiivinen ja päihtynyt ihminen voi olla vaarallinen ympäristölleen ja tällaisessa tilanteessa järkevää olisikin ollut kutsua apuvoimia ja joko etsiä kauppakeskuksen vartija tai soittaa hätäkeskukseen. Nyt aggressiivinen mies jäi edelleen kauppakeskukseen ja saattoi alkaa häiritä jotakin toista ihmistä. On tärkeää puuttua tällaisiin tilanteisiin, kenenkään ei pitäisi joutua kokemaan tällaista rasismia, häirintää ja turvattomuutta yhteiskunnassa, mutta on tärkeää pitää huolta myös omasta turvallisuudesta. SIIRRY NUMEROON 75

72

Soitat hätäkeskukseen, josta lähetetään poliisi selvittämään asiaa. Myös kauppakeskuksen vartijat tulevat paikalle hieman ennen poliisia. Poliisi poistaa miehen kauppakeskuksesta. He myös varmistavat, että äidillä lapsineen on kaikki hyvin. Seuraat tilannetta sivusta ja lähdet eteenpäin helpottuneena, kun näet asian ratkenneen.

Hyvä! Puutuit tilanteeseen. Tällaisessa tilanteessa, jossa on selkeä väkivallan uhka, voi aivan hyvin soittaa hätäkeskukseen ja pyytää apua. Jos satut näkemään kauppakeskuksessa vartijan, asiasta voisi sanoa myös hänelle. Varsinkin tilanteissa, joissa on väkivallan uhka, kannattaa aina kutsua apua paikalle, koska voit myös itse olla vaarassa, jos menet selvittämään tilannetta. Tärkeää on kuitenkin puuttua tilanteeseen, koska kenenkään ei pitäisi joutua kokemaan tällaista rasismia, häirintää ja turvattomuutta yhteiskunnassa. SIIRRY NUMEROON 75

73

Näet kaksi vartijaa lähistöllä ja menet sanomaan tilanteesta heille. Vartijat lähtevät selvittämään asiaa ja toinen heistä saattaa lopulta miehen ulos kauppakeskuksesta. Toinen vartija jää varmistamaan, että äiti perheineen on kunnossa. Seuraat tilannetta sivusta ja lähdet eteenpäin helpottuneena, kun näet asian ratkenneen.

Hyvä! Puutuit tilanteeseen. Jos vartijaa ei olisi ollut näkyvillä, olisit voinut myös soittaa 112. Varsinkin tilanteissa, joissa on väkivallan uhka, kannattaa aina kutsua apua paikalle, koska voit myös itse olla vaarassa, jos menet selvittämään tilannetta. Tärkeää on kuitenkin puuttua tilanteeseen, koska kenenkään ei pitäisi joutua kokemaan tällaista rasismia, häirintää ja turvattomuutta yhteiskunnassa. SIIRRY NUMEROON 75

74

Hienoa! Läpäisit pelin! Onnistuit valinnoillasi edistämään yhdenvertaisuutta yhteisössäsi. Kohtaamasi ihmiset kokivat itsensä arvokkaiksi ja tasavertaisiksi. Toivottavasti toimit samalla tavalla myös tosielämässä!

75

Voi ei, tällä kertaa toimintasi ei nyt ollut kovin onnistunutta eikä yhdenvertaista. Joko teit aktiivisesti jotakin muita ihmisiä loukkaavaa tai syrjivää tai et tehnyt mitään ja sillä tavalla hyväksyit näkemäsi epäoikeudenmukaisuuden. Valitettavasti pelisi päättyi tähän. Ensi kerralla osaat varmasti toimia paremmin! Virheistä voi oppia ja yrittää uudestaan. Voit aloittaa pelin uudestaan ja kokeilla, minkälaisilla valinnoilla pääsisit loppuun asti.

76